

Is Christus in de hel geweest?

Liturgiesuggesties:

Zingende Gezegend 212: 1, 2 en 5

Psalm 84: 1 en 6 OB

Marcus 9: 43-48

Psalm 16: 1 en 2

Openbaring 20: 11-15

Psalm 16: 3 en 4

HC zondag 16b: 44

Gezang 90: 1, 3, 9 en 10

Gezang 466: 1 en 2

Gezang 466: 3

***

Gemeente van onze Here Jezus Christus, broeders en zusters, jongelui,

Er was eens een man die droomde dat hij stierf.

Na zijn dood kwam hij aan in de onzichtbare wereld.

Daar werd hij begroet door engelen.

Hij knipperde eerst wat met z'n ogen:

'Waar ben ik terecht gekomen?'

'Wat is er met me gebeurd?'

Maar toen het tot hem doordrong wáár hij zich bevond ... begon hij te roepen, net zoals hij op aarde had gedaan:

'Hoe kan God nu liefde zijn als Hij er een hel op nahoudt?'

De engelen schrokken.

Maar uit de verte - uit het licht - klonk een stem. Gods stem.

En God zei: 'Laat deze mens bij Mij komen!'

De engelen waren heel verbaasd.

Hoe kon zo'n godslasteraar in Gods nabijheid komen?

Maar ... engelen gehoorzamen altijd.

Dus zeiden ze: 'Komt u maar mee, u mag verder komen.'

Zelfverzekerd stapte de man het licht tegemoet.

Maar hoe meer hij in het licht kwam, des te beter ging hij zichzelf zien. Van binnen.

Z'n denken, z'n motieven, alles werd transparant, zichtbaar.

Hij werd als het ware door dat goddelijke licht binnenste buiten gekeerd.

Misschien had hij vroeger aan de buitenkant wel z'n best gedaan ... de mensen vonden hem een goed mens.

Maar dáár - in Gods licht - werd hij binnenste buiten gekeerd.

Al zijn argumenten tegen God bleken opeens waardeloos te zijn.

Hij werd doorgelicht in Gods röntgenafdeling.

Niets van zijn binnenste kon verborgen blijven.

Hij liep wat langzamer.

Maar de engelen zeiden: 'Kom maar, want God zélf zegt dat je mag komen.'
Aarzelend deed hij een stap naar voren.
En nog één en nog één.
Maar het werd hoe langer hoe lichter.
Bij elke stap werd de mens steeds meer doorzichtiger.
Tot hij niet meer verder kon.
Op dat moment rukte hij zich los van dat licht.
Keerde zich om en ... stortte zich in de duisternis.

Toen klonk opnieuw Gods stem:
'Zie je, Ik schep voor niemand een hel.
De mens maakt voor zichzelf een hel.
Kies dan heden wie je dienen zult!'

*

Niemand, broeders en zusters, jongelui, kan voor het aangezicht van God bestaan.
In Gods ontoegankelijk licht worden we allemaal binnenste buiten gekeerd.
Maar dan komt er iemand naar voren.
Hij gaat tussen ons en God in staan.
Hij vangt voor ons het licht op.
Jezus, Gods eniggeboren Zoon.
Onze Here.
Gestorven, begraven, nedergedaald ter helle.
Voor ons. In onze plaats.

*

Ik ben er de afgelopen weken mee bezig geweest.
Met die vraag: Is Jezus in de hel geweest?
De aanleiding hiervoor vond ik in zondag 16 waar we ons geloof belijden aangaande de 'nederdaling ter helle.'
Er bestaan, gemeente, over dit geloofsartikel wat nogal uiteenlopende gedachten.
Mag ik er - om te beginnen - een paar noemen?
* In de Roomse kerk bijvoorbeeld gelooft men dat Christus - na zijn sterven - een triomftocht door het dodenrijk gemaakt heeft.
Hij is naar de verblijfplaats van de gelovigen uit het Oude Testament gegaan.
Daar heeft hij de doden verkondigd dat nú de verlossing volkomen is.
Vervolgens heeft hen ook uit het dodenrijk overgebracht naar de hemel.
* Anderen zijn nog een stap verder gegaan.
Christus heeft ook de heidenen uit het dodenrijk gehaald.
Zij waren immers buiten het licht van de bijzondere openbaring gebleven.
Maar - na zijn sterven - is Christus ook tot hen nedergedaald om ook hen in dit licht te brengen.
* Nog weer anderen gaan nog weer een stapje verder en geloven dat zij - die in dit aardse leven Christus hebben verworpen - na dit leven, in het hiernamaals, nog een kans krijgen om zich tot God te bekeren.
* En in de Lutherse kerk gelooft men dat Christus na zijn kruisdood is afgedaald in de wereld van de demonen.

Daar heeft Hij zijn overwinning verkondigd.
Maarten Luther zegt ergens in een preek:
'Christus heeft met zijn kruis op de deur van de hel gebonsd.
De duivelen stoven verschrikt in alle richtingen weg.'

Hoe komt men tot zulke verschillende opvattingen?

Je zou kunnen denken aan de tekst 1 Petrus 3: 19 waar we lezen:

"Hij, die gedood is naar het vlees, maar levend gemaakt naar de geest, in welke Hij ook heengegaan is en gepredikt heeft aan de geesten in de gevangenis ..."

Let op die laatste woorden:

"Gepredikt heeft aan de geesten in de gevangenis."

Met "de geesten in de gevangenis" zouden dan de doden in het dodenrijk of de demonen in de hel bedoeld zijn.

Ik las trouwens dat deze tekst tot één van de moeilijkste teksten van het Nieuwe Testament behoort.

Het is niet onmogelijk, dat hier een tipje wordt opgelicht van de sluier, die hangt over de veertig dagen tussen Christus' opstanding en zijn hemelvaart.

Waar was Hij en wat deed Hij in die veertig dagen?

Kan Hij - behalve zijn verschijningen aan zijn discipelen - Zich ook geopenbaard hebben aan de geesten van het dodenrijk?

Hoe dan ook, Petrus heeft er blijkbaar op willen wijzen, dat de overwinning van Christus op de dood ... niet alleen in de hemel is doorgedrongen (vs. 22), maar ook in het dodenrijk (vs. 19,20).

Niet alleen daar waar engelen en machten en krachten Hem onderdanig zijn: in zijn (hemels) paleis.

Maar ook daar waar ongehoorzame opstandelingen bewaard worden: in de gevangenis van het dodenrijk.

Overigens ... Petrus vertelt ons niets over hoe er op deze prediking van Jezus 'in die gevangenis' is gereageerd.

Het gaat - mijn inziens - dan ook te ver om te denken aan de mogelijkheid van bekering en behoud ná dit leven ... en aan een algemene verzoening voor álle mensen.

*

Maar waar komen dan eigenlijk die woorden 'nedergedaald ter helle' vandaan?

De woorden 'nedergedaald te helle', broeders en zusters, jongelui, zijn ontleend aan Efeziërs 4 vers 9.

Daar zegt de apostel Paulus, dat Christus is nedergedaald "naar de lagere delen van de aarde".

Onze bijbelvertaling wekt echter de indruk, dat Paulus hier iets wil zeggen over de geboorte van Christus.

Over ... dat Gods Zoon op aarde is gekomen.

Ik denk dat er iets anders wordt bedoeld.

De Zoon van God is nedergedaald náár of ín de lagere delen van de aarde.

Die "lagere delen" worden in de Bijbel ook wel genoemd:

* "het hart van de aarde" (Matth. 12:40); of

* "de afgrond" (Rom. 10:7).

Maar daarmee wordt het graf, het rijk van de dood, bedoeld.

De Bijbel spreekt in dat verband ook wel over: “nederdalen in de groeve” (b.v. 1 Sam. 2:6).

De oude Statenvertaling vertaalt dit dan met: “nederdalen ter helle.”

Maar al die uitdrukkingen ... nederdalen in het hart van de aarde, in de afgrond, in de groeve, in de hel ... zijn niets anders dan omschrijvingen voor wat wij noemen:

begraven worden, begraven zijn.

Nedergedaald ter helle betekent dus niets anders dan: begraven zijn.

Zoals de twaalf artikelen het ook formuleren: Christus is gekruisigd, gestorven en begraven... neergedaald in het rijk van de dood.

*

Daarom terug naar de vraag van het begin: Is Christus in de hel geweest?

Ik kan het niet met zekerheid zeggen, de Bijbel is daarover niet duidelijk.

1 Petrus 3 vers 19 blijft een ondoorgrondelijke tekst.

Wat ik wel zeker weet is dat Gods Zoon is neergedaald in het rijk van de dood.

Hij is niet schijn-dood geweest. Hij is (om het platweg te zeggen) ... mors-dood geweest.

Net als Lazarus. Net als het dochtertje van Jairus. Net als de jongen uit Nain.

Zij werden - door de kracht van God - door Jezus weer opgewekt uit de dood.

*

En de hel dan? Laten we voorop mogen stellen, broeders en zusters, jongelui, dat de Bijbel - en dan met name het Nieuwe Testament - met betrekking tot de hel uiterst terughoudend is.

We komen in de Bijbel geen rode duiveltjes met horens op hun hoofd tegen, die verdoemden met hun drietanden in vurige ovens duwen.

De beelden die we daarvan hebben ... zijn beïnvloed door allerlei afbeeldingen uit niet-christelijke bronnen.

Het is trouwens opvallend dat het woord “hel” (gehenna) vrijwel uitsluitend in de evangeliën voorkomt en dan ook nog uit de mond van de Here Jezus.

De ‘gehenna’ is typisch iets, waar Jézus over gesproken heeft.

Wat wil Hij ermee zeggen?

Het griekse woord ‘gehenna’ is afgeleid van het hebreeuwse woord ‘gehinnom’.

En dat woord is de omschrijving van het ‘dal van Hinnom’ dat even ten zuiden van de stad Jeruzalem ligt.

We kennen dat dal ook al uit het Oude Testament.

Indertijd werden daar afgoden vereerd.

Zelfs werden er kinderoffers gebracht.

Denk aan koning Manasse, die zijn zoon hier door het vuur liet gaan.

Een kinderoffer voor de wrede afgod Moloch.

Koning Josia heeft aan die afgodenverering in ‘het dal van Hinnom’ toentertijd een einde aan gemaakt.

Hij heeft dat dal tot de vuilnisbelt van Jeruzalem gemaakt.

Daar kwamen ook de kadavers, de dode dieren terecht.

Op zo’n vuilbelt vindt doorlopend verbranding van het stadsvuil plaats.

Er brandt altijd wel ergens vuur.

En, omdat er ook dode dieren werden gedumpt, krioelt het er van de maden en de wormen.

Het is met recht een plaats "waar de worm niet sterft en het vuur niet wordt uitgedoofd."

Zo spreekt Jezus erover in Marcus 9 (vers 43-46).

Nu, die vuilnisbelt, dat dal van Hinnom, even ten zuiden van Jeruzalem, wordt bij Jezus het beeld, het symbool van de hel.

Waarom? Omdat zo'n plaats 'onrein' was.

Alles sprak er van dood en ontbinding.

Wie ermee in aanraking kwam, werd daardoor onrein.

En wie onrein was, mocht niet in de tempel komen.

Die kon dus niet deelnemen aan de offers en aan de eredienst met God.

*

Wat moeten we nu onder de hel verstaan?

De hel is de toestand waarin het voor een mens absoluut en voor altijd onmogelijk is om met God om te gaan.

De toestand waar je als mens in volstreekte zin aan jezelf bent overgeleverd en op jezelf wordt teruggeworpen.

Datzelfde wordt ook uitgedrukt met het beeld van de 'buitenste duisternis'.

De huizen van toen waren vaak om een binnenplaats heen gebouwd.

De muren aan de buitenkant - zeg maar de straatkant - waren gewoonlijk zonden ramen.

De muren naar de binnenplaats toe hadden wel ramen en andere openingen.

's Avonds, als het donker was en in het huis de olielampen brandden, viel een deel van het licht op de binnenplaats.

Het was daar dus niet aardedonker.

En je kon vanaf die binnenplaats - die de binnenste duisternis werd genoemd - ook zien wat er in het huis gebeurde.

Denk maar aan Petrus, die vanaf de binnenplaats van het paleis van de hogepriester, kon zien wat er met Jezus gebeurde in het huis.

Maar wie buiten de deur - op straat - werd gezet, kwam in het pikkedonker terecht. In de buitenste duisternis.

Daar was geen sprankje licht uit het huis te zien.

Daar kon je niets gewaar worden van wat er zich binnen in dat huis afspeelde.

Je was finaal afgesneden van het huis en zijn bewoners.

Je was volledig aan jezelf en aan de duisternis overgeleverd.

Dat is de hel: erbuiten staan.

Voorgoed en definitief afgesneden zijn van elke vorm van omgang met God.

Het is ... er op geen enkele manier meer bij horen.

Geen enkele verbindingsdraad meer hebben met God en met het licht = het leven in zijn nabijheid.

De hel betekent: volledig overgeleverd zijn aan jezelf en aan de machten van de duisternis.

Veel mensen vandaag de dag geloven niet meer aan het bestaan van een hel.
En eigenlijk is dat best wel vreemd.
Want wanhoop en uitzichtloosheid en eenzaamheid kenmerkt het leven van veel mensen van vandaag.
Je kunt nú al in de hel leven.
Al is het dan nog in een getemperde vorm.
Straks zal voor velen de hel in alle hevigheid losbarsten.

*

Nu we dit allemaal weten, nog een keer de vraag: Is Jezus in de hel geweest?
Als je je realiseert dat Jezus zélf onder de hel heeft verstaan ... de plaats waar een mens door God verlaten is.
Waar Gods Licht en zijn genade een mens niet kunnen bereiken ...
Waar God een mens aan zichzelf overlaat ... dan kun je niet anders zeggen dan dat Jezus door een hel is gegaan.
Dat Jezus in de hel is geweest.
Toen Hij aan het kruis van Golgotha van God en van mensen verlaten zijn doodsstrijd heeft moeten strijden.
Hij hing daar letterlijk in "de buitenste duisternis". Drie uur lang!
Jezus is er vrijwillig en gehoorzaam aan de wil van zijn hemelse Vader in 'nedergedaald'.

Waarom?

Ik lees u en jou nog eens dat troostvolle antwoord 44 van onze Heidelbergse Catechismus: "Opdat ik in mijn hevigste aanvechtingen verzekerd en volkomen getroost moge zijn, dat mijn Here Jezus Christus door zijn onuitsprekelijke angst, smarten, verschrikking en helse kwelling, die Hij, ook in zijn ziel, zowel aan het kruis als tevoren, heeft doorleden, mij van de helse angst en pijn verlost heeft."

Als ik aangevochten wordt door de duivel ...
Als ik door mijn zonden in het nauw wordt gebracht ...
Als ik een zwaar verlies moet lijden ...
Als ik in ziekte en rouw verkeer ...
Kortom: als het zeer diep gaat in mijn leven en ... als het niet erger kan voor mijn gevoel ... dan is Jezus Christus bij mij.
Dan kan ik nog zo diep wegzinken ... maar dan nog is Jezus Christus er om mij te redden.
Hij verlost mij van de helse benauwdheid en de pijn.
Niets kan mij scheiden van zijn liefde voor mij.
Zijn liefde, voor altijd en voor eeuwig!

*

Tenslotte moet ik nog iets zeggen over Openbaring 20, onze derde bijbellezing van vanmiddag.
Iets ... over wat we noemen 'het laatste oordeel'.
Over tweede dood: de poel van het vuur.

De poel van het vuur - schrijft de apostel Johannes - is bestemd voor de duivel, het beest, de valse profeet, de volkeren die de legerplaats der heiligen en de geliefde stad omsingelden, de lafhartigen, de ongelovigen, de verfoeilijken, de moordenaars, de hoereerders, de tovenaars, de afgodendienaars, alle leugenaars en de dood en het dodenrijk.

De poel van het vuur is ... de tweede dood.

Zoals dood zijn ... afgesneden zijn van het aardse bestaan betekent, zo betekent de tweede dood het afgesneden zijn van het eeuwige leven.

Johannes beschrijft het zo:

Wanneer de doden voor Gods troon staan, worden Gods boeken geopend.

Er is sprake van twee soorten boeken.

De boeken waarin de werken van de mensen opgeschreven staan.

En het boek van het leven.

In dat laatste boek staan alleen maar namen.

Namen van hen die in de Here Jezus geloven.

Die zijn Woord bewaren.

Die het Lam volgen, waarheen het ook gaat.

Zij komen niet in het oordeel.

Degenen die niet in het boek van het leven voorkomen, moeten zich voor Gods troon verantwoorden.

Zij worden geoordeeld op grond van hetgeen in de andere boeken geschreven staat. Geoordeeld naar hun werken.

Johannes ziet in zijn visioen dat ze tot de tweede dood veroordeeld worden.

Deze definitieve dood noemt Johannes ... de poel van het vuur.

Wat dat is, de poel?

Het woord in het Grieks komt nog een paar keer voor in het Nieuwe Testament (Lukas 5:1-2 en 8:22-23,33).

Daar wordt het vertaald met 'meer'.

Het meer Gennesareth, bijvoorbeeld.

In het Grieks kan het woord 'poel' ook 'zee' worden vertaald.

We kennen die uitdrukking ook in ons Nederlands als: een zee van vuur.

Een vuurzee.

Ik denk dat dit woord nu precies duidelijk maakt wat de Bijbel bedoelt met de hel: de vuurzee!

Ik vond een aardige verklaring bij ds. Veefkind in zijn boekje: 'Hoe leest u ...'

Op een dag - door God bepaald - zal de Here Jezus terugkomen.

Om te oordelen de levenden en de doden.

Zij die slapen in de aarde zullen ontwaken.

Dezen tot eeuwig leven, genen tot eeuwig afgrijzen.

Allen die in de graven zijn, zullen horen naar de stem van de Zoon des Mensen.

En ze zullen uitgaan: wie het goede gedaan hebben, tot de opstanding ten leven; wie het kwade gedaan hebben, tot de opstanding ten oordeel.

De laatsten zullen heengaan naar de eeuwige straf.

De rechtvaardigen naar het eeuwige leven.

Op die dag zal God de brand steken in alle zonde en alle zondaars.

Een verschrikkelijke dag, een vuurzee, een hel.
Dè hel. Dat zal nu de hel zijn.
De hel brandt op de dag van Jezus' wederkomst.
En de hel brandt alléén op de dag van Jezus' wederkomst.
Er is geen hel die altijd zal blijven bestaan.
De hel duurt één dag.
Niemand kan dit vuur blussen.
Niets kan deze vuurzee doven.
Het vuur brandt ... tot alle goddeloosheid en alle goddelozen zijn opgebrand.
Dan dooft de vuurzee.
Dan is de hel uitgewoed.
Dan is de hel weg. Voorgoed.
Hij komt nooit meer terug.
In alle eeuwigheid niet.

Moet je daar bang voor zijn?
Nee, natuurlijk niet.
Wanneer je gelooft in het volbrachte werk van de Here Jezus Christus, hoef je voor niets en niemand bang te zijn.
Hij staat je immers bij.
Wat er ook met je gebeurt.
In leven én in streven.
In heden én in de toekomst.

Amen.

Ds. Jan K.C. Kronenberg, Haarlem 19 februari 2002

! Graag een mailtje wanneer deze preek in een gemeente wordt gelezen. !